

29.10.2021

Lausunto

Sosiaali- ja terveysministeriö

Lausuntopyyntö asiakastietojen käyttöoikeuksia koskevasta asetusalunnoksesta

Diaarinumero: VN/23102/2020

HALI:n lausunto sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käyttöoikeuksia koskevasta asetusalunnoksesta

Asiakastietolain 15 §:ssä säädetään käyttöoikeudesta asiakastietoon. Sosiaali- ja terveysministeriö on valmistellut kyseisen pykälän 2 momentin mukaisesti asetuksen, jolla säädettäisiin niistä tiedoista, mitä ammattihenkilöt ja muut asiakastietoja käsittelevät henkilöt työtehtävänsä ja annettavan palvelun perusteella saavat enintään käyttää. Pykälän mukaan palveluntuottajan tehtävänä on määritellä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilön tai muun asiakastietoja käsittelevän henkilön oikeus käyttää asiakastietoja. Palveluntarjoajan on pidettävä rekisteriä asiakastietojärjestelmiensä ja asiakasrekisteriensä käyttäjistä sekä näiden käyttöoikeuksista.

Asetuksella halutaan varmistaa valtakunnallisesti yhdenmukaiset periaatteet käyttöoikeuksien määrittelyyn. Pyrkimyksenä on myös edistää asiakkuuden perusteella tallennettujen henkilötietojen suojaamista asiattomalta ja oikeudettomalta käsittelyltä. Hyvinvointiala HALI ry kiittää mahdollisuudesta lausua asetusalunnoksesta.

Yleiset huomiot

Määriteltäessä käyttöoikeuksia asiakastietoon tulee varmistaa tarpeenmukainen asiakkaan kokonaisuudessaan vastuun toteutuminen. Terveyspalvelujen osalta tämä on keskeistä ainakin yleislääketieteen ja avosairaanhoidon tehtävissä. Tämän periaatteen toteutumisesta tulee huolehtia myös asetuksen jatkovalmistelussa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä on henkilöstöä, joka on hoitavan ja hoivaavan henkilökunnan lisäksi tekemisissä potilas- ja asiakastietojen kanssa (vrt. esim. osastosihteeri). Näitä henkilöitä sijoittuu myös ainakin potilashallinnon tehtäviin. Näidenkin henkilöiden toimenkuva voi olla siten laaja, että heidän vastuullaan on ohjeistaa asiakkaita esimerkiksi laboratoriokokeisiin tai kuvantamistutkimuksiin valmistautumisessa. Jos valmistautuminen tutkimustoimintateeseen on puutteellinen, niin tällöin syntyy selvä riski esimerkiksi sille, että tutkimustoimintate ei onnistu tarkoitetulla tavalla.

Diagnostisia/hoidollisia tutkimus- ja toimenpidepalveluita on esitetty laaja-alaisen tiedonsaantioikeuksien ulkopuolelle. Tässä kohdin on vielä syytä harkita, tulisiko esimerkiksi radiologilla tai rokotteen antajalla olla laajemmat käyttöoikeudet. Esimerkiksi rokotettajan on hyvä nähdä riskitiedot ja aiemmat rokotetiedot sekä rokotamiseen vaikuttavat tiedot. Asiasta tarkemmin lausunnon pykäläkohtaisissa huomioissa.

Kuten asetusalunnon taustamateriaaleissa on todettu, asetuksen edellyttämien muutosten toteuttamisesta syntyy henkilötyötä ja henkilötyöstä sekä tietojärjestelmämuutoksista johtuvia

29.10.2021

Lausunto

tuottajakohtaisia kustannuksia. Siirtymäajan on tärkeää olla riittävän pitkä, jotta palveluntuottajat pystyvät toteuttamaan tarvittavat tehtävät ja muutokset hallitusti. Riittävän pitkä siirtymäaika olisi vähintään yksi vuosi.

Opiskelijaroolin huomioiminen asetuksessa on hyvä asia.

Käyttöoikeusmäärittelyssä, etenkin määrittelyjen käyttöönotossa ja soveltamisessa, on oleellista huomioida, että eri aluehallintoviranomaisilla on erilaisia tulkintoja julkisen vallan käytöstä ja se vaikuttaa käyttöoikeuksien myöntämiseen.

Pykäläkohtaiset huomiot

5 § Käyttöoikeus rajatuissa hoidollisissa työtehtävissä

Pykälän 2-kohdan määritelmä on liian suppea erityisesti läheteiden osalta ottaen huomioon esim. radiologin työn. Radiologille läheteen sisältö ei välttämättä ole riittävä potilaan tilanteen arviointiin ja siten on usein välttämätöntä saada tieto käyntikirjausmerkinnöistä samoin kuin muilla potilaan hoitoon osallistuvilla ammattihenkilöillä. Nyt esityksessä käyttöoikeus on rajattu vain palveluun tai tehtävään, laajuuden olisi syytä olla samoin laaja-alaisessa hoidollisessa työtehtävässä.

9 § Sosiaalihuollon henkilöstön työtehtävät

Säännöksessä tulisi olla selkeämmin määritelty, mitä tarkoitetaan yksityisellä ja julkisella terveydenhuollolla ja niiden suhde muussa lainsäädännössä määriteltyyn. Säännöksessä tulisi olla myös yksityisen sosiaalihuollon osalta eritelty hallinnolliset tehtävät ja jos on tarkoitettu, että hallinnolliset tehtävät koskevat ainoastaan julkista toimijaa, olisi syytä huomioida, että hallinnollisia tehtäviä kuuluu myös yksityiselle toimijalle julkisen toimijan lukuun toimittaessa.

Lopuksi

Asetuksella säädetään maksimitiedot, joita sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt ja muut asiakas- ja potilastietoja käsittelevät henkilöt saavat tehtävissään käyttää. Käyttöoikeuksien määrittelyn tarkoitus on kannatettava, mutta samalla tulee huolehtia siitä, että määrittely ei jäykistä ja hidasta toimintoja tai vaikuta heikentävästi asiakkaiden saamiin palveluihin. Työnantajien mahdollisuuksia organisoida toimintoja ja työtehtäviä ei tule heikentää. Työnantajalla tulee olla mahdollisuus räätälöidä perusteltavissa olevia, tarpeenmukaisia työntekijän työtehtäviin ja toimenkuvaan kuuluvia käyttö- ja tiedonsaantioikeuksia.

Kunnioittavasti,

Ulla-Maija Rajakangas

toimitusjohtaja

Hyvinvointiala HALI ry

Lisätiedot: asiantuntija Jarno Talvitie, 050 569 5755, jarno.talvitie@hyvinvointiala.fi